

Oton Župančič:

Druge poti za Jugoslovana ni

Dokler ne pozabim grozot teh neskončno dolgih štirih let; dokler se spominjam črnih naklepov nacistov in fašistov zoper naš narod; italijanskih in nemških in ustaških taborišč; strahovlade domačih izdajalcev in pognilavcev vseh barv pod vodstvom krvoločnega generala; dokler me bodo v sanjah preganjale z lopatami preklane glave mojih dobrih znancev in prijateljev, sodelavcev za osvoboditev izpod žulečega jarma; dokler bo vstajal pred menoj izmalčeni obraz Mesesnela in njegovih tovarišev na poslednji poti; dokler se mi bo prikazoval iz vrtnicev okrvavljene Save Šturm in toliko in toliko drugih trpinov, iztrganih rodovini od domačega ognjišča in potegnjenih domovini z javne tribune; dokler bo živelo v meni pričevanje nesrečnikov, ki so se rešili iz mučilnice in klavnice pri Svetem Urhu; dokler mi bodo polnili ušesa kriki barjanskih otrok, ki tavajo po mahu za materjo in jih pozdravi njena roka iz groba, v naglici plitko izkopanega in površno zasutega, in dokler bo nad tem in takim početjem plaval blagoslov višjega duhovnega pastirja: dollej velja zame samo en vodilni klic, in ta se glasi: popoln prelom s preteklo stjo, odločen korak v svobodno bodočnost!

Zakaj ves ta kvavri stari svet s svojo lažnivostjo, z brezdušnim nasilstvom in krivičnostjo bo zopet s podvojeno silo navalil na nas, ako se ga enkrat za vselej brez pomišljanja ne otepejo. Zaman bi bilo darovanih toliko dragih glav naših bratov in sinov in hčera in očetov in mater, zaman bi bila tekla vroča kri, prelita za lepšo podobo sveta, za svobodo, za bratstvo narodov, za demokracijo brez hinavstva in pridržkov, za pravico do dela in do plodov, ključičih iz dela: pravico do radosti, ki je bodi delžna sleherni srce pod soncem, srce vsakega človeka, ki vdano vrši svoje dolžnosti nasproti narodu in človeštvu.

Ta radost je že sinila s čela tistim, ki so ves čas pod najhujšim pritiskom bili pravih misli in želja, ki so ravnali, kakor je hotel volja našega naroda: sinila jim je s čela tisti dan, ko so s hrepenejem dočakali zmagovitega prihoda naših čet, in je ostala tak kakor znamenje, po katerem se na prvi pogled spoznavajo izpovedovalci istega svetovnega nazora.

Srečavam pa ljudi, ki jim je tisti dan obraz mrknil, ki ne vedo kam z očmi, kadar gredo mimo tebe, in se na vse kriplje trudijo, kako bi s smehom skrili zadrego, izvirajočo iz slabe vesti. Ta mrk na obrazu ti razodeva prtajenega belogardista, črnoroka morda, ali prijatelja čaršije, oboževalca uspeha, pridobitnika, dra goletnika, vajenega živeti od pomanjkanja svojih rojakov, od žuljev in znoja svojih sodržavljancev, te ali one vrste pristaša reakcije, ki se je potuhnila med nami ali se potika onkraj meje, dela zoper svojo državo in preži na ugoden trenutek, da bi planila po svoji domovini, prevrnila stvaritve naših najboljših sinov in se polastila krmila. Prazen up! Razvoj gre nezadržno in neizprosno svojo pot, in prav nič ne kaže, da bi se pred naravnim zaključ-

KONFERENCA AFŽ ZA GORIŠKO OKROŽJE

V nedeljo, 28. p. m. se je vršila v Gorici okrožna konferenca AFŽ. Na nji smo bile zbrane res predstavnice vseh delov našega narodnega in javnega življenja, ki smo stopile tekom preteklih štirih let, ko smo se pridružile našim možem in sinovom v obrambi življenja svojega naroda, v borbo za svobodo in boljšo bodočnost. Ta klic je spravljal možje in fante od njiv, strojev in knjig v gozdove; me žene smo se mu odzvale s tem, da smo stopile na njihova mesta in še več kot to: pridružile smo se jim in z njimi prijele za puško, z njimi stopile pred ljudstvo in mu kazale pot v to borbo in preko borbe v lepšo bodočnost. Skupno z njimi smo reševale vse težave glede oskrbe naše vojske. Po duhu in po borbi smo jim postale enakovredne in zato smo bile nagrajene. Naša enakopravnost je postala zakon.

Otvoritev konference

Tajnica tov. Križnič Rozalija je ob otvoritvi pozdravila vse navzoče, zlasti pa zastopnike: člana PNOO tov. Julija Beltrama, zastavnika JA Danico Mihelja, članico glavnega odbora AFŽ, tov. Davorino Bevkovo, članico okrožnega AFŽ za vzhodno Primorsko, tov. Brelih Marta, zastopnico italijanskih žena v Trstu, tov. Marino, zastopnico žen antifašistk iz Vidma, tov. Beltram Natalijo in tov. Romanutti, predstavnika italijanske mladine Paoletti-ja, zastopnika okrožnega komiteta KPJK tov. Gasperinija.

Tajnica zborovanja se je v uvodnem nagovoru obrnila do vseh navzočih, posebno pa do delegatij okrajev in prikazala potrebo, da kritično pregledajo dosedanje delo, da ustvarijo vse pogoje za uspešno gibanje in da se pripravijo na kongres AFŽ za Primorsko, ki bo v kratkem sklican.

Zborovalke so nato počastile z enominutnim molkom spomin padlih borcev. Nato je povzel besedo tov. Beltram član PNOO, ki je pozdravil današnjo konferenco antifašističnih žena ter želel zborovanju, da bo uspešno in plodonosno. Z burnim odobravanjem je bila pozdravljena zastopnica naše vojske, slavne JA. V imenu centralnega komiteta Fronte žena je pozdravila konfe-

kom hotel zgoditi čudež, da bi se živi tok ustavil ali krenil v drugo smer. Na straži stoji budni, pogumni boric! Prijatelj z one strani, zlasti ti, zaslepljeni zapeljavec, ki se še obotavljaš, kaj ti je nerodno, verjemi mi: samo en pomoček je, da ti zgine mrk z obraza, da se ti zasveti čelo od notranjega bleska: odloči se, priključi se zadnji trenutke strnjanim vrstam Osvobodilne fronte, stori svojo dolžnost pri volitvah in imel boš zadoščenje in tolažilno zavest, da si bil tudi ti v osvobodilnem gibanju, da si prispeval vsaj zrnce za bodočnost svojega naroda: in videl boš, kako se ti bo srce sprostito, kako boš zadihal, kako se ti bo lice zjasnilo in boš zopet brez zadrege srečaval poštene ljudi.

Druge poti za Jugoslovana ni. Te volitve nam odpro vrata v svobodno demokratično republiko, trajno zvezano z mogočno Sovjetsko zvezo.

reco tov. Davorina Bevk. Nato je tov. Gasperini pozdravil zbrane tovarišice v imenu okrožnega komiteta KPJK. »Mi ne zanikamo naroda, mi hočemo dati vsakemu svoje, želimo, da pridejo do veljave vse narodne vrednote in da lahko vsi narodi razvijejo svoje kulturne pridobitve. Naše simpatije za demokratično federativno Jugoslavijo ne izvirajo zaradi tega, da bi hoteli dati prednost temu ali drugemu slovanskemu jeziku ali kulturi, ampak zaradi tega, ker je položaj v Jugoslaviji čisto drugačen kot v Italiji. Gre za simpatije, ki jih imam za resnično demokracijo. Še mnogo dela imajo naše žene pred seboj. Italijanske tovarišice, ki so še maloštevilne, ki pa čutijo pri svojem udejstvovanju solidarnost in bratstvo s slovenskimi tovarišicami, morajo njih delo posplošiti med množicami, slovenske tovarišice, ki imajo že dobre organizacije, naj pa še bolj poglobijo delo za bratstvo med narodi.

Za mir in bratstvo

V imenu italijanske protifašistične mladine je pozdravil tov. Poletto, ki je poudaril bratstvo mladine med narodi. Sledila mu je tov.ica Brelih Marta, članica okrožnega odbora cone B, ki je opozorila na obnovo, ki se vrši v njih okrožju in po vsej Jugoslaviji. Za žene Videmske province je spregovorila tov.ica Romanutti. Tov.ica Marina, zastopnica slovensko-italijanskih antifašističnih žena iz Trsta je poudarila velik pomen, ki ga imajo te skupne konference ravno za nas, ki nam je dano, da bomo vzgajali svoje otroke v duhu bratstva in ljubezni. Prinesla je pozdrave s kongresa v Firencah, in pripomnila, da tam ni zveza antifašističnih žena še zedinjena. Med daljšim govorom je posebno poudarila: »Zakaj nas hoče razdvajati reakcija? Zato, ker oni hočejo vojsko, a me žene smo tu, da izpričamo pred vsem svetom našo voljo za mir in ljubezen.

Naša delegacija je bila v Firencah prav toplo sprejeta in ko pojedemo na mednarodni kongres žena, bomo lahko predstavili združenje slovensko-italijanskih žena naše dežele, ki je na tehtnici sveta. Pokazali jim bomo naše skupno delo, naš napredek. Hočemo mir in bratstvo na tej zemlji, kar bo le v interesu in v dobrobit celokupnega slovanskega in italijanskega ljudstva.

Tov. Zmaga je prinesla pozdrave AFŽ za Tržaško okrožje. Sporočila nam je, da se je tržaška Slovenka otrsela vseh šovinističnih nazorov in da sta se v enotni organizaciji znašli obe narodnosti.

Nato se je prešlo na dnevni red. Politični pregled je podal tov. Beltram Julij.

»Danes, ko polaga okrožni Odbor AFŽ za Goriško pred vas obračun dela, ki ga je v našem okrožju izvršila organizacija žena in ko se postavljajo pred vas nove dolžnosti in naloge, smatramo za potrebno spregovoriti nekaj besed o političnem življenju pri nas, o delu sovražnika in o njegovih načrtih kakor tudi o boju dveh sil, ki sta si v stalnem nasprotju: o naprednih, progresivnih silah in o nazadnjaških reakcionarnih silah v svetu.

Proti fašizmu

V teku borbe so šli napori vsega naprednega človeštva zato, da se uniči oborožena pest fašizma. Treba je bilo uničiti vse tisto kar je tlačilo človeštvo, vse tisto kar je s silo orožja grozilo človeštvu. Šlo se je za življenje ali smrt vsem svobodoljubnim narodom. In prav ta skupna nevarnost je združila vse sile, ki so bile v nevarnosti, da propadejo. Višji skupni interesi, po svojem socialnem sestavu različnih držav, so nalagali voditeljem teh držav dolžnost, da so odložili obstoječa nesoglasja med seboj, kajti bila so to vprašanja, ki so podrejena višjim t. j. podrejena nujnost po uničenju zloglasnega fašizma. Ta duh medsebojne povezanosti in zavest skupnih interesov je ves čas borbe proti fašizmu kot vojaški sili, trdno povezoval vezniški blok vse do brezpogojne kapitulacije vseh fašističnih držav. V interesu človeštva se ta blok mora še nadalje ohraniti, kajti v tem je jamstvo miru in napredka.

V zvezi z vprašanjem Julijske krajine je treba spregovoriti nekaj besed o položaju v Italiji in o gonji, ki jo profašistična in fašistična propaganda v Italiji vrši proti Jugoslaviji.

V Italiji smo priča kako se z neverjetno točnostjo pojavljajo isti pojavi kot smo jih že imeli pred 25 leti. Drobi se narod v razne stranke in skupine z edinim ciljem razbijanja enotnosti naroda, ki je predpogoj za obnovo dežele, za utrditev demokratičnih pridobitev in za uspešen boj za uničenje ostankov fašizma. V državi, kjer veljajo zakoni izpreca 8. septembra 1943. ne moremo govoriti o preganjanju fašistov, o utrjevanju demokracije o ljudski oblasti. Kajti je mogoče obsoditi fašista s zakonom ki jih je fašizem postavil? Če bi tako bilo potem bi sodili fašiste po krivem in bi imeli vso pravico se pritožiti proti taki obsodbi in obdolžiti sodnike kot krive sodnike. Treba najprvo obsoditi fašistične zakone in jih odpraviti, postaviti nove zakone na podlagi, katerih je možno obsoditi fašistične zločince.

Še vedno se daja možnosti vojnim zločincem in vodjem fašistične stranke pobeg iz zaporov, oboroženih na miroljubno ljudstvo, kjer oborožene tolpe fašistov napadajo prometna vozila, poropajo potnikom vse imetje in izginejo. To je možno v državi kjer se obnavljajo prejšnje karabinerske stanice, prejšnja financa, kvestura itd. Vrana vrani ne more izključiti očesa!

Drugačna je slika v DFJ. Tu se narodi Jugoslavije pripravljajo na volitve v ustavodajno skupščino, ki ima namen, dati državni ustavo. To so odločilne volitve v zgodovini vseh narodov Jugoslavije. Z ustavodajno skupščino bodo državljani Jugoslavije potrdili že priborjene pravice.

S temi volitvami se bo odločila usoda vseh tistih beguncev, ki so izdali svoj narod s kraljem Petrom na čelu. Jasno je, da se v tem momentu mora dvigniti vse tisto kar je protiljudsko, kar je proti pridobitvam narodno osvobodilne borbe, kar je proti demokraciji.

Sovražniki demokracije vpijejo, da v Jugoslaviji ni demokra-

cije, da je diktatura komunistov, ki preganjajo cerkev, ki preganjajo vse tiste ki se ne strinjajo z njihovimi cilji. Vsi skupaj povezani hočejo prikazati svetu nevarnost, ki preti človeštvu s strani komunistov. Ne da bi hoteli odgovarjati na take nesramne laži, ki imajo za cilj oblatiti člana KP in zato KP samo, se nam zdi potrebno prikazati primerov med člani KP in tistimi, ki govorijo proti KP.

Naši padli junaki

Kdo si upa oporekati junaštva, požrtvovalnega dela, borbe in končno smrt za svobodo svojega naroda, herojev kot so Tone Tomsič, Serčer, Vojko Premrl vsi narodni heroji in drugi, ki so vam bolj znani kot: Filip iz Brda, Skalar iz Tolminskega, Srebrnič iz Solkana, Kranjc, Miro iz Brd, Medved iz Zatočmina, Kosovel iz Sela, Štefan in Izidor iz Brd, Slavko s Krasa, da ne govorimo o tisoč drugih, ki leže po naših hribovih in dolinah? in vsi ti so bili člani KP. Kdo mora očitati tem junakom, ki so padli za svobodo svojega naroda za protinarodne, za sovražnika svojega naroda (ali hočete primerjati junaštvo in predanost gori navedenih z izdajalci, požigalci, vohuni in hlapci vseh vrst okupatorja od belogardistov, domobrancev, Mihajlovičev pa vse do tistih, ki so za časa borbe vse napravili s pisano besedo kakor tudi iz prižnice in ob vsaki priliki zato, da bi razbili enotnost celega naroda v borbi proti zločinskim okupatorjem v borbi za kruh, mir in svobodo?) Ali se ne sramujejo ti ko danes prisostvujejo prenosom zadnjim ostankom padlih borcev, kjer bi se ob izpraševanju vesti pri nekaterem dognali, da so oni morilci tistih, ki jih danes junaške matere in žene in sinovi prenašajo iz naših gozdov v svojo rodno grudo.

Končal je:

»V momentu, ko se vodi neizprosna borba med silami napredka in nazadnjaštva, v momentu, ko se odloča dokončna ureditev naše pripadnosti je dolžnost nas vseh, da se tesneje povežemo v enotno fronto, da tako preprečimo naklepe reakcionarnih mravnajskih sil, ki se še niso sprijaznili s sramotnim porazom, ki so ga doživeli v tej vojni. Oni svoje razdralno delo nadaljujejo, bodisi pod formo navadnih podpisov pri izdajanju potrdil, bodisi s klevetami naše narodne oblasti in njenih predstavnikov, bodisi s šovinistično gonjo proti italijanskemu narodu. Tem podlim nakanam moramo tudi skupno odgovoriti: Ne boste več goljufali naroda ki je toliko pretrpel dolga desetletja. Ne bomo več hodili po zavoženih kolesnicah, ki ste nam jih pripravili vi, zaradi katerih je nastala vojna. Sejanju mržnje med narodi odgovarjamo s tem, da podajamo roko vsem tistim, ki se, in se hočejo resno boriti za mir in za svobodo. Vemo, da bomo tako postavili temelje za nadaljno bratsko sožitje na naši zemlji, za trajen mir in svobodo.

Diskusije in poročila

Razvila se je živahna diskusija, v katero je poseglo veliko številno udeležencev. Vprašanja so bi-

la silno zanimiva in nam je prav žal, da jih radi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti. Na vprašanja je odgovarjal tov. Beltram, Marina in drugi.

Tajnica okrož. odbora AFŽ je pozdravila ravnokar došle zastopnice iz Komna in še prav posebej zastopnico našega odreda JA, ki je burno pozdravljena zasedla častno mesto.

Sledilo je poročilo mestnega odbora AFŽ, ki ga je podala tov. Rutarjeva, nato so sledila nadaljnja poročila iz Brd., Gradiške, Mirna, Krmina, Komna, Stračie, Kanala, Fare, Kobarida, Villesse, Bovca, predilnice iz Podgore (Cotonificio Triestino; in Trbiža. Poročila so bila izčrpna, ponekod se je videlo, da je naše ženstvo skoro sto odstotno v našem gibanju, drugod zavira reakcija razmah, v nekaterih krajih, kot v Trbižu, se je pa gibanje šele pričelo.

Nato je podala tovarišica Rozalija Križnič svoj referat o vlogi žene pri ohranjanju pridobitev v narodno osvobodilni borbi.

Tovarišica Miljavec, članica okrožnega odbora AFŽ, je v italijanski podala izčrpen referat o ženski organizaciji.

Naše zgodovinsko delo

Nato je ponovno povzel besedo tovariš Julij Beltram ki je govoril o važnosti današnje konference. Vršimo zgodovinsko delo, ker delamo za mir, za zblizanje narodov. Prepričevalno delo na liniji SIAU-ja moramo poglobiti in razširiti. Prepričani smo, da so tudi naše italijanske delegatkinje istih misli kot me, da so za bratstvo med sosedi, ker imamo iste interese in iste težnje. Z naše strani bomo nudile italijanskim družicam vso pomoč, da bodo v vseh organizacijah enako z nami dosegle uspehe za zboljšanje razmer našega toliko preizkušenega ljudstva.

Sedaj, ko govorim o bratstvu Italijanov in Slovencev, bodi omenjeno, da nas je ta vojna veljala 70 milijonov ljudi, kar je posledica fašističnih režimov.

Nemški in italijanski ideologi rasne teorije, sam Hitler s svojimi zločinskimi nauki so krivi da je mržnja in sovraštvo ščuvala narod proti narodu. Če bi ne bilo te napačne vzgoje, da ne rečem te kriminalistične vzgoje, bi ne bilo mogoče mobilizirati milijonov ljudstev drugega proti drugemu. Zato bo ravno ženo čakala tista velika naloga, da bo ravno ona v prav veliki meri pripomogla, da se zatree zadnji ostanaki nacifašističnih naklepov.

Delo, ki čaka našo ženo, ni lahko. Marsikaj bo treba še preboleti. Še so temne sile na delu. Špekulanstvo ter črna borza se je razpasla; treba je zopet postaviti gospodarstvo na zdravo podlago. Ali ravno žena bo tu, da bo uspešno posredovala. Ustanavljajo se zadruga in sindikati. A zapomnite si tovarišice, to ni so one zadruga, ki nam jih je ustvaril fašizem, to so zadruga, ki jih je ljudstvo samo osnovalo in preizkusilo. Kakor vam je znano, so prejšnje zadruga ščitile in prinašale dobiček le nekaterim, danes pa so zadruga tu, da sprejmejo našega producenta, kateri bo ravno potom zadruga svoje, pri delke najbolj uspešno spravil na trg, zadruga so tu za srednji sloj in za našega malega človeka, da ga ne bo več izkoriščala kapitalistična, krivična družba. Isto je s sindikati. To niso sindikati, ki jih je fašizem spravil v življenje. Fašizem se je teh sindikatov samo poslužil, da je pod tem kamufliranim naslovom ščitil fašistično strahko in s tem sleparil delovno ljudstvo. V naših sindikatih bodo vse kategorije našega kmeta, obrtnika in delavca postavljene na vseljudo podlago, v njih bo vsaka kategorija res odgovarjala volji in želji tistih, ki so sindikate ustanovili in katerim edino morajo služiti.

Bile so nato volitve v okrožni odbor in za vse posamezne okraje. Z velikim odobravanjem, je bila za tajnico ponovno izvoljena tovarišica Križnič Rozalija, ki je ob zaključnih besedah ponovno pozvala zbrane tovarišice na delo. — Poslane so bile brzojavke tov. maršalu Titu, tov. Kardelju in mednarodnemu ženskemu kongresu v Parizu.

V čast delegatkinjam je bila prirejena v okviru konference kulturna prireditev.

Na pobudo samih žen se je nabralo za odkop in prenos podlih talcev in borcev čez 10.000 ltr.

Zaključna akademija

Za zaključek konference so tovarišice priredile interno akademijo.

Pregled svetovnih dogodkov

Francoski list „France libre“ o jugoslovanskih volitvah

Pariški časopis »France libre« je priobčil članek, ki je posvečen jugoslovanskim volitvam v ustavodajno skupščino in ki nosi naslov »Položaj v Jugoslaviji pred bližnjimi volitvami«.

List poudarja izjavo maršala Tita, da je Jugoslavija resnično demokratična država, ki jo sestavljajo enakopravni narodi.

Opozicija se pritožuje, da je prisiljena k molku — tako nadaljuje list — in sporoča, da se bo vzdržala glasovanja, beograjska

Kako bodo prišli balkanski narodi do mira in napredka

Predsednik romunske vlade Petru Groza je sprejel v Bukarešti Milana Smiljanica, ministra za poljedelstvo federalne vlade Srbije. Pri tej priliki je dr. Petru Groza izjavil, da mora obstojati med balkanskimi in sosodnim; deželami najtesnejše in najpriščneje sodelovanje in medsebojno pomaganje, ker bodo balkanski narodi samo, na ta način prišli do mira in napredka.

Osrednji odbor velike romunske demokratično - politične organizacije »Združenje domoljubov«, udruženja demokratično usmerjenih intelektualcev, je po-

Stavka angleških pristaniških delavcev

V britanskih pristaniških stavka 40.000 delavcev. Do sedaj so stavkajoči na vseh sestankih sklenili, da ne pričnejo z delom in da zahtevajo intervencijo vlade. Podjetniki pa hočejo izstradati delavce in njihove družine, da bi jih tako prisilili k vrnitvi na delo. Stavkajoči angleški pristaniški delavci so odklonili poziv vlade in sindikata transportnih in nekvificiranih delavcev ter niso pričeli z delom.

Agencija France Press dodaja, da se odigrava v okviru stavk tudi nesporazum med delavci in vodji sindikalnih organizacij, katerih oblast obsega samo eno tretjino ali eno četrtno sindikalno organiziranih delavcev. Sindikalni voditelji zahtevajo, da se stankanje prekine, kar pa so delavci odbili.

Sedaj opravljajo vojaki delo pri iztovarjanju ladij, toda bilo bi potrebno 50.000 vojakov, da bi se zagotovilo normalno delo.

Obletnica velike oktoberske revolucije

Še nekaj dni nas loči, ko bo bratski in junaški narod v veliki in nepremagljivi Sovjetski zvezi praznoval svojo 28. obletnico velike oktoberske socialistične revolucije. 7. november je postal zgodovinski dan in je največji praznik svobodnih sovjetskih narodov, obenem je tudi praznik vseh miroljubnih ljudstev sveta, ki še čakajo na svojo osvoboditev. Letošnja obletnica pa se bo

mijo, na kateri so nastopali pionirji z zbornimi recitacijami, posamezne članice z deklamacijami in pa oba zbora Pevskega in glasbenega društva v Gorici, mešani pod E. Komelom, moški pod Ivanom Siličem. Predvsem je podčrtati krstni nastop moškega zbora, ki je v razmeroma kratkem času dosegel precejšnjo ubranost in v svežem duhu muzikalnega oblikovanja zapel dve pesmi, M. A. piha »Bilečanko« ter macedonsko narodno v Simonitijevi priredbi »Mile pop Jordanov«. Nastop pionirčkov je bil pristrčen in iskren. Zaključil je mešani zbor, ki je z učinkovitostjo zapel L. Hudovernika »Naša zvezda« in A. Nedveda »Nazaj v planinski raj«.

je se je razvil na eni šestih zemeljske oble, osnovala se je prva delavsko-kmečka vlada (pod vodstvom Lenina), ki je zmagoslavno izvedla zgodovinsko nujni prehod iz dobe kapitalizma v dobo socializma.

Prva delavsko-kmečka vlada je dala kmetu zemljo, končala je z imperialistično vojno in dala narodu zaželeni mir. Vsem neruskim narodom pa polno nacionalno svobodo s pravico do odsepite. Iz temne narodev ki jo je predstavljala carska Rusija je nastala nova Rusija, svobodna zveza sovjetskih socialističnih republik, ena od najnaprednejših dežel, ki je revolucionarnim potom prešla v novi družbeni socialistični red, red pravice in svobode, red, ki je odpravil vsako izkoriščevanje in zatiranje širokih ljudskih množic. Oktoberska revolucija pa je tudi dejansko mobilizirala vse zatirane narode v borbi za njihove pravice, ona je napovedala neizprosni boj proti svetovni reakciji, ki je skušala s svojo vojaško intervencijo za vsako ceno zadušiti mlado sovjetsko republiko. Proti veliki socialistični revoluciji so se borile milijonske armade imperialističnih držav, vendar mlada Rdeča armada, ki je plod velike in pravične revolucije je pod genialnim vodstvom Lenina in Stalina razbila vse kontrorevolucionarne in odbila intervencijo imperialistov.

vlada pa izjavlja, da je zagotovljena popolna svoboda zborovanja in združevanja vsem političnim gibanjem.

Časopis pripominja, da je sprejela ogromna večina Jugoslovancev, federativno zamisel z navdušenjem. Gospodarsko življenje pa je postalo znova urejeno. Vlada ni podvela nobenih skrajnih ukrepov na gospodarskem področju. Agrarna reforma nima komunističnega značaja; nasprotno, zemlja je bila razdeljena na majhna gospodarstva.

slal poziv romunskemu ljudstvu, v prvi vrsti pa intelektualcem, uradnikom, industrijcem, trgovcem in obrtnikom.

Odbor jih poziva, da čimveč pripomorejo k gospodarski obnovi domovine in odstranitvi ostankov fašizma, da poglobijo sodelovanje z rodnostnimi manjšinami v Romuniji. Da pomagajo pri izgradnji demokratične avdnosti mladine, da podpro čim hitrejšo izpolnitev pogojev premirja in da podpro takšno vodstvo zunanje politike, ki bo zavarovala domovini mir, napredek in neodvisnost.

V londonskem rajonu so poslali 24. oktobra na delo še 500 vojakov. Sedaj dela na trgovskih ladih nekaj več kakor 5000 vojakov.

Po uradnih podatkih stavka sedaj v Londonu 18.750 delavcev. Delavci manchestrskega pristanišča so sprejeli soglasno odločitev, da ne pričnejo z delom. V Bristolu ter v glasgowskem rajonu ni prišlo do nikakih izprememb. Vojaki še nadalje raztovarjajo.

Član londonskega odbora stavkajočih Tom Paul je izjavil: Podjetniki računajo s tem, da bodo mogli s pomočjo dela vojakov obvladati pristaniške delavce tako, da bodo izstradali njih, njihove žene in otroke.

Londonski odbor stavkajočih je v imenu le-teh izjavil, da stavka ne bo prenehala, dokler ne bo zadoščeno zahtevam pristaniških delavcev v pogledu povišanja mezd.

Niti gospodarska blokada, niti vojaška intervencija nista zlomila volje ljudskih množic. Zato zmaga socialistične revolucije v Rusiji ni bila slučajna, ona je bila kot zgodovinsko nujna potreba. Kajti druga svetovna vojna, ki so jo inspirirali nemško-fašistični imperialisti je to dokazala, da edino Rdeča armada, ki se je skovala v ognju revolucije bo premagala osvajevalne vojske, ki so posegle na sveto sovjetsko zemljo.

Vsem nam je še v spominu o nadčloveškem boju, ki ga je vodilo sovjetsko ljudstvo v svoji veliki domovinski vojni. Danes ves svet prizna, če ne bi bilo oktoberske revolucije ne bi bilo Rdeče armade, ne bi bilo zmage nad fašizmom. Vojna, ki je terjala na desetih milijonov človeških žrtev je za nami. Fašistični zločinci in organizatorji vojne so pred ljudskim sodiščem in zadoščeno bo pravici.

Na čelu Sovjetske zveze je zrastle močna protihitlerska koalicija, ki je združila okoli sebe v boju vse kar je trpelo pod fašistično peto. Sovjetska zveza je postala zaradi svoje politike miru, bratstva, dosledne zaščite malih narodov, in ker je vedno dosledno branila interese ljudstva, duhovna in materialna podpora vseh zaslužjenih narodov na svetu. Notranja moč in nerazdružljiva skupnost narodov v veliki federaciji nam zopet dokazuje, da vsi narodi SZ žive v resničnem bratstvu, da je socializem vsem človeka dostojno življenje.

Zgodovinski pomen oktoberske revolucije je pa tudi ta, da je baš proletariat pod vodstvom komunistične partije pomaknil kolo svetovne zgodovine v boljše in lepše čase.

Narodi Jugoslavije so posebno hvaležni velikemu in bratskemu ruskemu narodu, ker so naši uspehi v osvobodilni vojni bili mogoči le zato, ker smo prejeli od SZ ne samo materialno ampak tudi moralno pomoč. Zato je v naših sreih brezmejnja hvaležnost in ljubezen do velike socialistične revolucije, ki nam je no 28 letih pomagala zvreči iarem socialnega in narodnega zatiranja.

Pristopajte kot člani „Knjižne založbe“!

DROBNE NOVICE

* Iz Varšave se je zvedelo, da so nacisti v času nemške okupacije pobili šest milijonov Poljakov.

* Zastopniki delavcev v mednarodnem uradu za delo, ki ima svoj sedež v Parizu so sklenili, da bodo kompaktno zapustili zborovanje, če bodo argentinski zastopniki prepuščeni k sejam. Angleški delegat delavcev Halls-worth je pa dejal da ne bodo razpravljali, če bodo pripuščeni fašisti.

* Amerikanske čete so izsledile severno mesta Tokio deset kilometrov dolgo zaklonišče, kamor so hoteli spraviti japonskega cesarja v slučaju, da bi zavezniki vpadli v deželo. Podzemna galerija je bogato opremljena in je veljala čez sto milijonov lir.

* Socialisti v Švici zahtevajo, naj vlada odstrani vse fašiste in hitlerjance, ki so se naselili v Švici.

* Končni izidi volitev v Franciji so sledeči: komunisti 5.400.121, socialisti 4.761.578, stranka narodno republikanskega gibanja 4.580.222, radikalni socialisti 1 milijon 115.382, in desničarske stranke 2.886.095 glasov.

* Iz Čehoslovaške bodo izgnani vsi Nemci. Predsednik republike dr. Beneš je zaprosil zavnike, da mu pripomorejo da se to izvede.

U nedeljo 4. novembra - dan slovenske knjige!

* Na Poljskem je umrl na jetiki v grlu največji poljski igralec Stefan Jaracz. Pred tremi leti so ga Nemci zaprli ter slabo ravnali z njim. Po šestih tednih je bil oproščen, a zdravstveno je močno oslabil. Imel je 61 let.

* Egipski študentje so priredili več mitingov, kjer so zahtevali, da se ugoti vsem narodnim zahtevam Egipta.

* Znani pisatelj Ilja Ehrenburg je prispel iz Beograda v Zagreb, kjer je imel zanimivo predavanje. Prihodnje dni pride v Slovenijo.

* Bolgarija se pripravlja na bližnje volitve. Vršijo se mitingi, kjer bolgarsko ljudstvo enodušno priznava svojo pripadnost k Domovinski fronti in izraža svojo hvaležnost Sovjetski zvezi.

* Italijanski minister Togliatti je predlagal vladi osnovanje sklada za draginske doklade uradnikom. Ta sklad naj črpa svoje dohodke izključno iz zaplenjene fašistične imovine.

Vrednost fašistične imovine, ki bi prišla v poštev za zaplembo bi znašala čez 100 milijonov lir.

* Preds. Truman je predložil kongresu predlog o uvedbi enoletne vojaške obveznosti v združenih ameriških državah.

* Ukrajinska vlada bo zgradila avtomobilsko cesto med Karkovom in Rostovom. Cesta bo 8 m široka in asfaltirana. Vezala bo največje industrijske centre doneske kotline.

* V Franciji je padlo preko 75.000 članov komunistične stranke v borbi proti okupatorju.

* Urednik francoskega lista »Humanité« Magnin, vprašan kaj da misli o vprašanju Trsta je odgovoril: »Smatramo, da je Trst jugoslovanska zemlja in da mora torej pripasti Jugoslaviji. Če bi bilo treba iz gotovih razlogov dati Trstu poseben statut, se lahko to zgodi samo v okviru demokratične federativne Jugoslavije.

Odpeljali so vas v temi suženjstva, a vračate se v zarji svobode

Vračajo se drug za drugim. Vladimir Gortan, štirje z Bazovice in vmes še mnogi...

Zdaj se jih vrača pet, ki jih nismo in jih ne bomo nikoli pozabili: Pino Tomažič, Simon Kos, Ivan Vadnal, Ivan Ivančič in Viko Bobek. Junaško so padli dne 15. decembra 1941. na strelišču na Opčinah nad Trstom.

Ti strelji so odjeknili po vsem svetu; ves svet je vedel, da so fašisti umorili sinove slovenskega naroda, ki so se hoteli otresti tuje jarma v Julijski krajini in doseči bratstvo med slovenskim in italijanskim življenjem.

Nihče pa ni vedel, kje so fašisti pokopali njihova trupla. Šele po dokončnem porazu nacifašizma se je doznalo, da počivajo daleč od svojih rojstnih krajev, na zapuščenem pokopališču v Fontana di Villorba, blizu Trevisa.

Dne 27. oktobra t. l. so bile žrtve tržaškega procesa odkopane, položene v krste ter odpeljane v Trst.

Preteklo nedeljo dopoldne ob 10.30 se je pričela na Velikem trgu svečanost v počastitev Pina Tomažiča in njegovih tovarišev. Na prošnjo kulturnega krožka »Josip Tomasi« so krsto Pina Tomažiča prekrili z njihovo zastavo.

Od padlih so se poslovili v imenu Pokrajine, odbora SIAU-ja tov. Laurentio Eugenio, v imenu PNOO-ja tov. Babič Branko-Vlado ter v imenu KPJK tov. Štoka Franc-Rado; poslednji je v svojem govoru dejal, da je za Tomažičem in njegovimi tovariši padlo še na tisoče naših tovarišev, ki so z orožjem v roki maščevali smrt junakov tržaškega procesa. »Tisti pa, ki so se vrnili z bojnega polja«, je dejal tovariš Štoka, »so pripravljani do konca boriti se za to, za kar so dali svoja življenja Tomažič in tovariši.«

Po govorih so dvignili delavci krste na rame; začel se je žalni sprevod. Na bivšem trgu Impero se je sprevod ustavil; tu so ločili krste štirih tov. Tomažiča, da jih popeljejo v njih rojstne kraje; Tomažičevo krsto pa so odpeljali na tržaško pokopališče, kjer so jo položili v družinsko grobnico.

Pred odprtim grobom se je poslovil od junaka Tomažiča v svojem imenu in v imenu tovarišev s procesa tov. dr. Tončič.

Pino Tomažič, Simon Kos, Ivan Vadnal, Ivan Ivančič in Viko Bobek so zdaj tu med nami, da bodo počivali v prsti svoje rodne zemlje, iz katere so izšli.

Večna jim slava!

Težka žalost se je zgrnila v torek, 30. oktobra, nad Vrtovinom. Rodna zemlja je zopet sprejela v svoj objem izmučeni trupli dveh bratov — Antona Šateja, duhovnika, in Jožefa, dijaka — partizana. Oba sta postala žrtvi nemškega terorja, prvi oktobra 1943. l., drugi pa v veliki zimski ofenzivi na Trnovskem tega leta. Prvo krsto so pripeljali iz Rihemberka, kjer je bil ustreljen duhovnik začasno zakopan, drugo pa iz Tribuše; srečali sta se na cerkvenem katafalku pri slovesni sv. maši, ob kateri je eden izmed g. duhovnikov imel prelep govor.

Ogromna množica ju je sprejela na zadnji poti na domače pokopališče. Ob odprtem grobu sta se od njiju poslovila z govori g. župnik Stanič in član krajevnega NOO za Štanjel, nato so se vaščani in prijatelji oddolžili, spominu dragim padlim bratom z žalostinkami in deklamacijami, končno je zadonela nagrobnica: »Kot žrtve...« in ljudje so vsi jokali.

Danes ko povečujemo narodne heroje, povečujemo tudi talce mučenike in Anton, pokojni

štanjelski župnik je eden med njimi.

Dne 22. p. m. se je vršil prenos trupla tovarišice Cvetane, doma iz Ušnika, vzorne aktivistkinje, ki je pred enim letom padla v sovražno zasedo, na domače pokopališče.

Dne 20. p. m. se je izvršil prekop nepozabnega tov. Slavko-va, bivšega predsednika Srednje primorskega okrožja, Iz Doremburga, kjer se je od padlega borca za svobodo poslovilo v ganljivih govorih več tovarišev, je bilo truplo odpeljano v rojstno vas Koprivo.

V Š. Petru pri Gorici smo položili k zadnjemu počitku zemeljske ostanke tov. Karara Ludvika, ki je dal svoje življenje za boljšo bodočnost našega naroda.

IZ NAŠIH KRAJEV

Iz Št. Petra pri Gorici

Te dni se vrši prenos trupel padlih borcev, ki so žrtvovali svoja mlada življenja za svobodo nas vseh. Tudi Šempeterska mladina je hotela izkazati prvi žrtvi, tov. Karara Ludviku, ki je bil prenešen iz Gradišča pri Prvačini na domače pokopališče, vso svojo hvaležnost.

Ne vemo iz katerih razlogov je domači gospod župnik Alfonz Berbuč prepovedal nam mladencem, da bi smele stopati ob krsti pokojnega tov. Ludvika; nismo smele nositi niti trakov nencev, ki jih je podarila ZMS in KNOO.

Pri mnogih pogrebih v bližnjih vaseh smo videli, da so stopali ob krsti tovariši in tovarišice, da so nosili mladeniči vence, mladenke pa trakove. Pri nas pa tega ne smemo? Kaj naj si mislimo o besedah g. župnika, ki jih je izrekel tovarišu predsedniku ZMS, ko ga je ta prosil, če bi smela dekleta spremljati pokojnika. Župnik Berbuč je namreč rekel: »Saj ni še pust!«

Ali se zavedate g. župnik kako globoko ste ranili s tem naša čustva? Ali ne pojmite globine žrtve, ki so jih doprinesli naši fantje, ki so jih veste kaj trpi materino, očetovo sree ob smešenju žrtev? Če je to po vaših nazorih pohujšanje, da ob krsti korakajo fantje in dekleta, zakaj potem ne velja to pohujšanje za vseh in vsepovsod? Zakaj so smela dekleta v dolgih belih krilih spremljati ob krsti in pred njo s polnimi rokami četja pogreb znanega konfidenta nemške policije, ki je imel na vesti marsikatero življenje slovenske mladine? To je bilo v Gorici za časa domobranskega režima, ko bi duhovščina lahko preprečila tako »pohujšanje«. In ali takrat ni bilo pohujšanje, ko so se morala nekatera naša dekleta s šopki v rokah udeležiti pogreba enega izmed vojnih zločincev, jugoslovanskega fašista Ljotiča, ki je bil pokopan v naši vasi?

Še neke smo mi, šempeterska mladina opazili, da se postopa z nami po dvojni meri, to je pri plesu.

Po osvobojenju, v maju, smo se zavrteli pri plesu trikrat v dveh mesecih ob priliki prireditelj. Naše zabave so prenehale, ker je morala naša vojska oditi.

G. župnik je takrat žigosal plesno norost. Toda prišla je v nas nova vojaška oblast in plesna norost ni ponchala, marveč kar smo mi prej naredili v dveh mesecih, se je od sedaj ponavljalo vsak teden trikrat. Čakali smo, da bo kdo dvignil glas, posebno

V Desklah so preteklo nedeljo ob veliki udeležbi ljudstva pokopali v domačo zemljo tov. Brezigar Jožeta in Gerbec Jožeta, padla od okupatorske kroglice za našo svobodo.

Dne 27. p. m. smo prepeljali v Števerjan truplo 20 letnega tovariša-partizana Komjanc Riharda, ki je padel pod sv. Katerino nad Solkanom za naše osvobojenje.

Preteklo nedeljo je bil prenos zemeljskih ostankov treh tovarišev iz Gabrij pri Tolminu, ki so darovali svoja mlada življenja za boljšo bodočnost primorskega ljudstva.

Hvaležni narod se spominja svojih mučnikov in borcev, ki so v narodno osvobodilni borbi žrtvovali svoja življenja za osvoboditev izpod nacifašističnega jarma.

še, ker se večina deklet teh plesov ni udeleževala, fantje pa sploh niso imeli vstopa. Zvečer so hodili tuji vojaki po hišah in spravljali dekleta v vojašnico k plesu; a zaman smo pričakovali od g. Berbuča, da bi obsodil tako početje; ni bilo slišati več niti besedice o plesu s prižnice, pač pa je spet zagrmelo na nas, ko smo si mi, šempeterska mladina, sami priredili ples itd.

Danes, ko si hoče ljudstvo samo urediti svoj dom, se vse naše napake, ki jih storimo hote ali nehote, široko razbobnajo z gotovim namenom, kar nam dokazuje tudi pastirsko pismo Jugoslovanskih škofov, v katerega duhu se danes sodi vse delo, vsi napor, ki jih vrši za svojo oblast goriško ljudstvo.

Iz Kostanjevice na Krasu

Odred za Slovensko Primorje, Trst in Istro je proslavil I. obletnico osvoboditve Beograda.

Naša vas se je 20. p. m. zbudila vsa okrašena z zastavami.

Okrog 9. ure pride Komandant Odreda polkovnik Benčič s štabom, ki se razporedi na tribun. Po pozdravu zastave zapoje mladina himno »Naprej zastave slave«. Mnogobrojna množica domačega prebivalstva pozdravlja vsa navdušena naše drage borec, ki korakajo strumno mimo poveljnika in drugih odličnih gostov. Med neprestanim vzklikanjem naši slavni Armadi sledi odlikovanje tov. kapetana Fabris-a, tovarišice poročnik Marije Curk, Surjan Antej-a in drugih zasluženih borcev za svobodo.

Ko je bila končana razdelitev odlikovanj stopi pred zbrano množico tov. komisar major Despot, kateri je v kratkem nagovoru podčrtal zgodovinski pomen današnje proslave, prve obletnice osvoboditve Beograda.

Iz Brd

Dne 25. p. m. so se sestali v Bliškem okraju krajevni NOO ter razpravljali o raznih političnih in gospodarskih vprašanjih. Iz poročil se je razvidelo, da napreduje obnova poti in cest in tudi več šolskih poslopij je bilo popravljenih, tako da se lahko začne s podukom. Razpravljalo se je nadalje o šolstvu, o kulturnih društvih in o obrambi proti tatvam in ropanjem, ki so se v zadnjem času silno razširila. Sklenili so, da se bo darovalo po 1% od pridelanega vina in 10% od pridelanega žganja za socialno skrbstvo, ki bo obdaruvalo naše siromašne in potrebne družine.

Zborovanje krajevnih predsednikov je trajalo cel dan, sklepi so bili plodonosni in koristni. Skupščino so zaključili s pesmijo »Hej Slovani«.

Iz Kozane

Vaščani se radi spominjajo naših ranjenih in bolnih tovarišev, ki ležijo v bolnici Sv. Jušta v Gorici.

Pred kratkim so jih obiskali, prinesli so jim sadja in pijače ter so se pomudili pri dragih tovariših v prisrčnem razgovoru. Našim borcem so tožili, da odkar ni v Brdih več naše vojske so tatvine na dnevnem redu, a da so Brici kot prve dni po osvobojenju navdušeni in da komaj čakajo tistega dne, ko bodo priključeni k demokratični federativni Jugoslaviji. Predno so zapustili bolnico so zapeli par lepih partizanskih pesmi ter jih povabili, naj jih obiščejo, ko bodo ozdraveli.

Iz Ročinja

Pretekli teden so se vaščani skrbno pripravljali na otvoritev svojega doma. Ko so bile zbrane žene je tovarica Fani Jugova otvorila dom, orisala pomen našega dela ter vzpodbujala ročinjske žene k plodonosnemu delovanju, od katerega bodo imele korist one same in narod. Zastopnica mladine je podarila lep šop rož in pokazala na povezanost, ki mora vladati med obema.

Iz Tolmina

V soboto, 20. oktobra t. l. je imela tretja brigada udarne divizije skupno s komando mesta mimohod ob priliki obletnice osvoboditve Beograda. Ljudstvo vseh vasi Tolminskega okraja se je pridružilo vojaški manifestaciji ter zahtevalo svoje pravice in enodušno izrazilo željo za priključitev slovenskega Primorja k Titovi Jugoslaviji.

Iz Kobarida

Prihajajo, si ogledujejo to in ono, ki jih zanima, tu in tam si napravijo tudi posnetke in se poslovljajo z »okej«.

Tako smo pred desetimi dnevi takoj po poldnev srečali zavezniški avto »jeep« na trgu »Svobode«, v njem so sedeli en moški in dve ženski v ameriških uniformah. Vsi trije so se živo zanimali za naše napise po zidovih.

Tri tovarišice iz Breginjskega kota, ki so se mudile tam blizu so uslužno pristopile k avtu, jim obrazložile kaj vse napisali pomenijo in izrazile naše neukrotljivo željo in voljo po priključitvi k naši matici Sloveniji v okviru nove demokratične federativne Jugoslavije. Moški, ki je imel razgrnjen zemljevid pred seboj pa reče: »Čemu hočete pripadati k Titovi Jugoslaviji, saj Tito je komunist in Rusija je zaveznica Jugoslavije«. Naše zavedne tovarišice mu pa odgovorile: »Saj so tudi Združene države Amerike in Velika Britanija zaveznice Jugoslavije in tudi tam so komunisti, a nam ne gre za to, če je komunist ali kdo drugi na čelu vlade, marveč za to, kdo je za narod žrtvoval in delal in kdo ga danes pravilno vodi«. Naše mladenke so mu še pojasnile, da imamo v maršala Tita vse zaupanje, ker je bil on, ki nas je zmagovito vodil in smo tudi prepričani, da bo s svojo modro politiko dosegel tudi to, da bo cela Primorska s Trstom vred pa tja do zadnjega kotička naše slovenske zemlje to in onostran Soče priključena k novi FDJ. Tovarišice so pokazale zaveznikom na velik, črnoobrobljen napis posvečen našim borcem za svobodo, ki so žrtvovali svoja mlada življenja za našo boljšo bodočnost.

Nato je zavezniški avto odbrzel proti Čedadu.

Iz Bovca

Dne 21. oktobra 1945 se je vršilo v Bovcu zborovanje krajevnih NOO. Na zborovanju se je obravnavalo sedanje politično stanje, gospodarski in delavni položaj. Zborovanje je otvoril tovar. podpredsednik Mlekuž, nakar je politični položaj obrazložil tov. Duje od okrožnega ASIZ-a, gospodarski položaj pa tov. Vidic od okrožnega NOO. Iz poročila se je razvidelo da je vse ljudstvo enotno in za priključitev k FDJ. Majhno izjemo tvorijo le tisti, ki skrbijo za svoj žep a ljudstvo nima s temi ničesar za opraviti. Ljudstvo občuti razliko v provizaciji in to kar se tiče obeh con. Čudijo se, kako da je mogoče da je ravno tista Jugoslavija, o kateri govorijo da je rečna in uboga, pa vendar preskrbi dovoljno količino živeža in to tudi za več mesecev. Občuti se brezposelnost in vsled tega nimajo delavci dovolj denarja, da bi na črni borzi po visokih cenah si vkupovali najpotrebnejše. V zadnjem času se je ljudstvo začelo oklepati novo ustanovljene zadruga in prepričani smo, da se bo naš gospodarski položaj vsaj nekoliko izboljšal.

Obrabamo se tudi na zavezniško vojaško upravo, da štiti naše gozdarstvo, ker drugače bo za par let naša vas brez drvi. Zeleti bi bilo, da bi naši zavezniki tudi iz drugačnega vidika gledali na čisto slovensko lice, ki ga ima naš kraj. Zakaj se uporablja še vedno italijanski žig, ko pa vendar ni več fašizma in tudi Italijani ni pri nas. Pozivljamo zavezniško oblast, da štiti naše upravičene zahteve.

Iz Plužne pri Bovcu

Mnogi bi mislili, da se mi ne brigamo za svetovne in domače dogodke. Pa temu ni tako. Mladina in AFZ so se razgibali. Postavili smo si drog na vasi z našo slovensko zastavo, katero krasijo peterokraka zvezda. Zeleti bi, da bi nas obiskali predavatelji, ter da bi nam z živo besedo govorili o vseh važnih vprašanjih, ki bi zanimala našo vas.

Iz Rajbelja

Po nekoliko oklevanju in nasprotovanju domačih in tujih o-mahljivcev smo vendar tudi pri nas ustanovili odsek AFZ. Uresničila se je želja vseh zavednih žena in deklet, da bomo skupno povezani delovali in se izobraževali v našo korist. Tov. Petrič nam je obrazložil pomen te naše organizacije, tovarica nam je dala pa navodila in nas vzpodbujala k nadaljnjemu delu. Me pa smo si zadale nalogo da bomo pritegnile vse dobro misleče tovarice in da se bomo pripravile na tisti veliki dan ko bo tudi ta naš kos priključen k federativni demokratični Jugoslaviji, kamor si vsi iz srca želimo.

Iz Trbiža

Dne 12. t. m. so italijanski fašisti aretirali tov. Galantija o dločnega prijatelja slovenskega ljudstva, kateri je baje izdelal zemljevid Primorske s slovenskimi napisi in znakom FDJ. Zgoraj omenjeni tov. je bil tudi dober italijanski patriot in je vedno nastopal proti ostanom fašizma, ki rovarijo po Trbižu proti nam. To ga je najbrže spravilo tudi v zapore, ker je policijska oblast v rokah naših zagriženih nasprotnikov. Odpeljali so ga v Videm, a upamo, da bo tov. Galanti v kratkem izpuščen in da bo kot vedno se potegoval za pravice našega ljudstva.

4. novembra bodi udarniška nedelja za slovensko knjižgo. Vsi na delo za našo »Knjižno založbo«! Pokažimo, da smo zreli za svobodo! Vpišite se kot člani-zadružniki! Narodite se na »Prosvetno knjižnico«!

Kulturna rubrika

V soboto, 3. nov. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 4. nov. ob 4. uri popoldne priredi dramsko društvo v Gorici, Ljudski dom, svojo prvo predstavo. Igrali bodo I. Cankarja: Jakob Ruda.

V sredo dne 31. 10. 45. so priredili goriški pionirji v dvorani Ljudskega doma svojo prvo predstavo. Nastopili so s peštrm programom: deklamacije, zbrovske recitacije, balet, petje in otroško igrice v dveh dejanjih.

Polna dvorana hvalečnega občinstva mater in otrok je z navdušenjem sprejela izvajanja teh pionirčkov, ki jim bo ta nastop vzpodbuda k nadaljnjemu delu. Ta prva pionirska prireditev je torej pokazala, česa je v tako kratkem času zmožna naša mladina in prav bi bilo, da bi s tem programom nastopili tudi v Trstu. Ajdovščini in drugod.

Osrednja točka programa je bilo odlikovanje 15 solkanskih pionirjev, ki so se posebno izkazali v času okupatorja s sabotažnimi akcijami. Nerazumljivo nam je, zakaj da je zavezniška policija to našo mladino po prireditvi razganjala, ko se je vračala v strunem koraku veselo proti domu.

NAŠA BESEDA

Začetnica za slovenske šole v Primorju bo izšla začetkom novembra t. l. Naša mladina, ki vstopa v ljudsko šolo, bo dobila učno knjigo za prvi pouk v čitaju.

Začetnica »Naša beseda« je lepo slikana, da bodo imeli otroci z njo veselje, je pa tudi izraz slovenskega duha, sestavljena iz prispevkov naših pisateljev in pesnikov.

»Naša beseda« tiska Zadruga tiskarna v Trstu.

DVA NATEČAJA

S prvim podaljšuje natečaj za božične razglednice, z drugim razpisuje natečaj za otroško igro. Najboljši deli bodo nagrajeni. Za vsa pojasnila naj se umetniki in pisatelji zglasijo pri Prosv. zvezi v Trstu, ul. Carducci 6-III ali pa v Gorici, Ljudski dom in sicer do 1. decembra t. l.

VABILO NA OBČNI ZBOR

Vsi člani zadržniki bivše »Goriške Matice«, kakor tudi vsi novi člani njene naslednice »Književne zadruga«, so vabljani na občni zbor zadržnikov, ki se bo vršil v petek dne 8. novembra 1945. ob 20. uri v Trstu, Via Carducci št. 6. (V pritličju, v mali Kino dvorani.) — Prosimo, da se udeležite občnega zbora v čim večjem številu.

O OSEBNIH IZKAZNICAH

V naše uredništvo pr. jajo zaskrbljeni goriški Slovenci, ki so bili v mestu ali v njeni okolici rojeni in se pritožujejo nad kvivico, ki se vrši pri izdajanju osebnih izkaznic. Vsi ti naši rojaki nam razburjeno govorijo in nam ogorčeno dokazujejo, da so Slovenci po rodu in krvi, da so tukaj rojeni, a da radi tega še daleč niso Italijani.

Na te upravičene pritožbe naših goriških rojakov sporočamo tem potom vsem prizadetim, da se je zglasil član našega uredništva pri anagrafičnem uradu in pri g. guvernerju, ter zahteval, da se točno izvršuje tozadevna zavezniška odredba. Obljubi je nam je bilo, da se bo krivice popravila, prizadeti naj se po končani registraciji in izdaji osebnih izkaznic — javijo pri zgornjem uradu, ki jim bo izstavil pravilne legitimacije.

V slučaju, da naletijo na zapreke, jih prosimo, da se zglasijo v našem uredništvu.

TAKO POZDRAVLJA BRAT - BRATA!

Potoval sem v Ljubljano. Bila je že pozna noč; enakomerno udarjenje je uspavalo trudne botnike. V Š. Petru na Krasu vstopi človek, ki je s svojo glasno govorico prebudil vso družbo.

Pozdravil je: »Dober večer bratje in sestre«. Tako prijaznemu pozdravu je sledil naš enako prijazen odgovor. Vprašal sem ga odkod prihaja. Pa mi pove, da prihaja iz Bolgarije. Da so mu očeta ubili Nemci in da se je sestra pridružila jugoslovanskim partizanom; on sam pa je ostal z bolgarskimi tovariši. Po osvoboditvi Bolgarije je vstopil v Zrakovno armado s katero je prišel do Berlina. Čeravno ga nismo popolnoma razumeli smo bili vseeno veseli tega srečanja. Ko sva si segla v roko pri slovesu je dejal: »Jugoslavija in Bolgarija sta preživeli kri za iste cilje, zato vas jaz pozdravljam v imenu vseh bratov«. Toplo so nas prevzele te besede, saj jih je naslovil na nas borec Bolgar, ki je skupno z nami se boril za skupne cilje in za boljše bodočnost nas vseh.

ZA BIVŠE POLITIČNE PREGANJANCE

Tržaška predilnica (Cotonificio Triestino v Podgori) je stavela na razpolago za naše politične internirance nekaj blaga za obleko in perilo. Najprvo bodo upoštevani tisti, ki so tega blaga najbolj potrebni.

Nadalje se je doseglo, da bodo prejeli interniranci, ki se izkažejo, da so kolikortoliko slabega zdravlja in če to dokažejo z zdravniškim spričevalom mesečno 800 gramov v masti, 500 gramov sladkorja in 1000 gramov testenine ali riža.

V udruženje se lahko vpišejo vsi tovariši, ki so dovršili 18 let in ki so bili od nacifašistov posvarjeni, konfinirani, zaprti, kaznovani ali preganjani.

Izvezeti so internirani vojaki. — Mesečna članarina znaša 20 lir začevši z mesecem avgustom 1945. Kdor bi ne zmozel članarino lahko napravi prošnjo, ki naj bo podpisana od 3 prič, da se mu spregleda plačevanje članarine.

GOSPODARSKO STANJE IN STANJE PLAČ V GORIŠKEM OKROŽJU

Stanje plač kakor tudi gospodarski položaj našega delavsiva ni samo slab, ampak naravnost obupen.

Draginjske doklade določene za industrijske delavce dne 23. julija t. l. so bile na podlagi sporazuma med našimi sindikati in udruženju gospodarjev goriške z dne 31. avgusta, raztegnjene na nameščence, trgovske stroke ter s sporazumom z dne 20.9. tudi na kmečke delavce. Draginjska doklada, ki bi prišla v poštev in dobrobit delavstva samo v slučaju, da bi cene najnujnejših življenjskih potrebščin postale one od meseca junija t. l. to je v času ko je bila doklada zahtevana. Prišlo pa je do tega, da delavci niso šeniti dobili doklade ko so cene že neznansko poskočile (kot na pr. za kruh, testenine, riž, mast, zelenjava, meso itd.)

V resnici povišek cen je prišel pred poviškom doklade tako, da delavci niso v splošnem dosegli nobenega izboljšanja. Moramo torej ugotoviti, da stanje delavskega obstoja je došlo na kritičen vrhunec. Vojna je zadala detavskim slojem zelo krut udarec, da večjega si ne moremo predstavljati.

Nad vse potrebno bi bilo, da damo delavcem ter njihovim družinam možnost življenja, to je, da jim zajamčimo vse potrebno za njihov obstoj. Oni imajo do tega pravico, oni to zahtevajo!

Enotni sindikati so izdelali v to svrhu osnutek nove delavske pogodbe in seznam novih plač, ki bi bile od delavcev zahtevane. Kakor hitro bodo ti osnutki pogodb potrjeni od sindikalnih skupščin, bodo isti predstavljeni udruženju gospodarjev z zahtevom, da iste prej kot mogoče obravnava. Pri dogovori morajo prisostvovati predstavniki delavsstva vseh prizadetih razredov in pred končnim podpisom novih pogodb morajo biti predhodno pregledane in potrjene od skupščin vseh prizadetih.

Tovariši! Trdna volja in povezanost mora prinesiti to, da bo delavstvu zagotovljeno delo in hrana.

VOJNA ŠKODA

Delovanje zadržne organizacije vojnih oškodovancev, se vrši v glavnem v sestankih, predavanjih, organiziranju podružnic po podeželju in nabiranju članov, vojnih oškodovancev. To delovanje je sedaj v polnem teku, zlasti po goriški okolici in bližnjih vaseh, v mirenskem okraju in po Krasu, kjer pristopajo oškodovanci v polnem številu, tako da se jih je prijavilo že več tisoč. Težje je delo po soški dolini, v Brdih in po oddaljenejših krajih in to zaradi pomanjkanja voznih sredstev, kar onemogoča tesnejši stik uradov z oškodovanci. Zanimanje za to vrsto zadržništva je ogromno, saj je samo formalno prijavljenih članov, ki so bili sprejeti na seji v goriški okolici, nad tisoč.

Oškodovanci se dobro zavedajo, da imajo v zadrugi predvsem organizacijo, ki jim bo omogočila nastopati v zadevah vojne škode kot celota, kar je že velikega pomena. Zadruga jim je svetovalec v odškodninskih zadevah poskrbuje in pomaga pri popisu, objavi in cenitvah; po tehničnih odsekih pa pomaga z načrti in tehničnimi predlogi ter posreduje pri oblasteh za pravilno izvajanje zakonov in uredb pri prizadevanju za obnovo, ki jo pripravljajo sedaj zavezniške vojaške oblasti.

Vlom v nedeljo 21. oktobra, kjer je bilo odnešenih vse polno pripravljenih spisov, ves arhiv in drugi material, je povzročil pri delu zadruga velike težkoče, ker bo potrebno za uspešno delovanje zadruga popolnoma obnoviti administracijo in ostale spiske. Vendar vlom, ki je imel gotovo namen prekiniti delovanje te organizacije ne bo zavrl delovanja, ki se bo še bolj razširilo in povečalo.

ZADRUŽNO GIBANJE V NAŠEM OKRAJU - MIREN

Po iniciativi okrajnega IZO se je ustanovila pri našem okraju prva nabavna in prodajna zadruga in sicer v Prvačini. Skupščine se je udeležilo lepo število zadržnikov, zastopani so bili vsi sloji in vsi so si bili edini v tem, da bodo enotni v svojih zadržgah dosegli lepe uspehe, ki bodo v korist našega delovnega ljudstva.

Nabavno prodajna zadruga za okraj Miren šteje danes 400 članov. Za predsednika je bil izvoljen z veliko večino tov. Mlečnik Angel iz Bukovice, pošten in skromen kmetovalec. Tudi ostali člani upravnega odbora so se izkazali ves čas osvobodilne borbe kot odlični delavci in pričakuje mo od njih uspešnega udejstvovanja.

V teku je organiziranje zadruga vojnih oškodovancev, ki poteka odlično.

POZIV BREZPOSELNIH

Okrožni Urad za Delo v Gorici, ulica Crispi 9-I poziva vse rudarje, tesarje in težake ki so brezposelni da se takoj oglašijo v uradu radi takojšnje zaposlitve.

ŠAH

Vsi, ki se zanimate za to kraljevsko igro, ste vabljani, da se udeležite sestanka, ki bo v nedeljo 4. 11. 45. ob 11 uri popoldne v Ljudskem domu. Razgovarjalo se bo o ustanovitvi društva, o skorajšnjem pričetku raznih turnirjev in drugo.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem tovaščanom, sorodnikom in znancem iz bližnjih vasi in mesta, ki ste v tako obilnem številu spremili na zadnji poti naše najdražje nepozabne sinove

LASIČ OTILJA KOGLOT EDVINA FAGANEL MILKA

ki so pri izvrševanju dolžnosti za osvoboditev našega naroda darovali svoja mlada življenja na oltar domovine. Posebno zahvalo smo dolžni mladini iz Ledinj in iz Renč, ki so skrbno krasili njihove grobove, tov. Makuc Ernestu in avtovozu iz Vipave, za prevoz njihovih trupel v domači kraj ter vaški mladini in vsem organizacijam za darovane vence in cvetje, ki so si toliko prizadevali, da je bil pogreb tako veličasten; g. župniku za tolažilne besede, pevskemu zboru za prelepe žalostinke in tov. Lukežič Nadi za lep bodrilen in ganljiv govor!

Nadejamo se, da niso bile vaše žrtve zaman, saj ste dali svoja življenja za osvoboditev domovine izpod tujega jarma ter za priključitev k F. D. J.

Žalujoče družine
Lasič - Koglot - Faganel
Vrtojba, dne 27. oktobra 1945.

ZAHVALA

Za svobodo in lepšo bodočnost našega naroda je žrtvoval svoje mlado življenje, zadet od sovražnikove krogle, 5. junija 1944. nepozabljen edini sin in brat

ALBERT COTIČ

Zahvaljujemo se ZSM in njenemu vodstvu, tovarišem, sorodnikom in znancem za iskreno sočutje in darovanje vencev ter cvetja; najlepša hvala pevskemu zboru za prelepe žalostinke, in posebna hvala tov. Makucu iz Gorice, ki je prevozil njegovo truplo v domači kraj.

Žalujoča družina Cotič
St. Peter, 27. oktobra 1945.

ZAHVALA

Potrfti v neizmerni žalosti a ponosni v svoji boli, da smo dali za boljšo bodočnost svojega naroda, najinega nepozabnega sina in brata oziroma moža

tov. Jožeta Brezigarja in Jožeta Gerbec-a

se toplo zahvaljujemo vsem znancem, prijateljem in vsem dragim vaščanom, ki so se v tako velikem številu udeležili pogrebnih svečanosti. Posebno zahvalo preč. g. župniku Kavčič-u za ganljive besede v cerkvi.

Žalujoča družina Brezigar in Gerbec
Deskle, dne 28. oktobra 1945.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritličje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici Najemnik: „Primorski dnevnik“

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo mladini in pionirčkom za podaritev cvetja našemu nepozabnemu

Edvardu Bensa

ki ga je prerano zadela nesrečna smrt dne 24. oktobra p. m.

Najlepša hvala našemu pevovodji za spremstvo petja med sveto mašo.

Žalujoča družina Bensa

St. Maver, dne 26. oktobra 1945.

ZAHVALA

Ob težki izgubi nepozabnega sina, brata in strica

JULČETA BOŽIČ

akad. slikarja

Se toplo zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izkazano sočutje in sožalje. Posebno se zahvaljujemo preč. g. župniku Pircu za zadnjo tolažbo pokojnemu, ter tovarišem pevcem in pogrebem in vsej mladini za cvetje, in lep sprevod.

Žalujoci stariši, sestra, nečaka in sorodstvo.

Istrija pri Bači, 23. oktobra 1945.

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili k zadnjemu počitku našega ljubelega

Miloša Kumar

politkomisarja IV. bataljona NO prepeljanega iz Renč na domače pokopališče v Kojško. Posebna hvala tov. partizanom, darovalcem cvetja, pevcem in godbi kakor tudi mladini in vsem, ki so se prizadevali, da se je sprevod vršil v redu.

Žalujoci stariši
Gabrijel in Karolina
sestre Malci in Liljana

Kojško, 31. oktobra 1945.

Ali ste se naročili na knjige?

Knjižna založba v Trstu bo izdala še pred božičem:

1. Koledar za leto 1946 z bogato vsebino in slikami.
2. Zbirko ruskih humoresk in
3. Izvirno dramo „Svet brez sovražstva iz časov naše osvobodilne borbe“.

Use tri knjige bodo veljale 40 lir, če se priglasi dovolj naročnikov. Naročila sprejemajo prosvetna društva. Pohitite z naročili, ker je le kratek rok!

Darujte

za Tiskovni sklad „Soškega tednika!“

OBJAVE

Zobni ambulatorij PERAZZI zopet dnevno sprejema. Izvršuje najsolidnejše vsa zobozdravniška in zobotehnična dela. V Gorici, ulica Arcivescovado, št. 7.

Družina — pogorelci — ki je vse izgubila v pretekli vojni, prodaja lastno posestvo v Rožni dolini — in to zato, da si lahko vkupi najpotrebnejše življenjske potrebščine. Ugodna sončna lega.

Zglasite se: Gorica, Via Cravos št. 15-I.

POIZVEDBE

Hvalič Jakob, rojen 16.12.1901. v Rožnidolini, odpeljan iz Gorice 24.2.1945. v Dachau; zadnje vesti: odpeljan v bolnico ob osvoboditvi. Sporočiti družini Hvalič, Rožnadolina 110, Gorica ali uredništvu »Soškega tednika« v Gorici.